

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr.,
V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadena na ta dan praznik, izide
Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 11. listopada 1870.

List 45.

Pij IX jetnik.

V černe krila zemljo noč zavije,
Trudno vse k počitku se podaja,
Z jasnega obzorja luna sije,
Tiho-mirno krog in krog postaja;
Eden, oh le eden ne počiva,
Tam ob Tiberi, ob sercu Rima,
On! počitka — ves potreben — nima:
Roka je sovražna tega kriva.

Užalili Cerkev so edino,
Vzeli ji sovražniki oholi
Posvečeno njeno so lastino.
Sveti Oče pa na tihem moli,
Križanega milo prosi za-nje,
Ki se glava siva jim ne smili,
Da za hudo, kar so mu storili,
Naj presune žal jih in kesanje.

Moli, zdiha: O Gospod! z višave
Bésnih glej sovražnikov število,
Ki zavergli Tvoje so postave
In teptajo sveto naročilo;
So zagnali se med Tvojo čedo,
Ki izročil si jo v varstvo moje; —
Res, nevreden milosti sem Tvoje,
Vender sliši mojo zdaj besedo!

Prosim Te, moj Bog, oj ne pogubi
Njih, ki so z orožjem me obdali,
Serce moje jih še vedno ljubi,
Če so tudi v ječo me zagnali.
Ne zaverzi jih, ki ne spoznajo
Tvojega namestnika tū mene;
Luč naj Tvoja temo jim prežene,
Da na pot pokore se podajo!

O Vlada vesoljstva, Ti ukaži,
Naj potilne divji serd viharja,
Da resnica vzame mesto laži,
Da mirú zasije zlata zar'ja!
Ti Gospod poglej na mé jetnika,
Razletijo naj se jarma sponse,
Da oznanjam Tvoje krog zakone,
Da se čeda ne zgubi velika!

In takó premoli, prezdihuje,
Da že z jutrom beli dan priplava,
Glas zvonóv se med molitev snuje,
In odméva milo dol, višava.
Ves poterjen Pij deveti vstane,
Sveti križ poljubi, se odpravi,
Da opravljat dar gre nekervavi
V pomoč za se in za vse kristjane.

Fr. Cimperman.

Pomočki devištvu ohraniti.

Kdor hoče v devištvu predragem ostati,
Iskati pomočkov tud mora za tó;
Kar svetu je ljubo, to zaničevati,
Kar svetu je studno, mu bodi ljubó.

Samotnost previdna je k temu podlaga,
Ker družba devištvu je rada nasprot,
Tak duša ostane pa lepa in blaga,
Dokler ne poznaš nesrečnih še zmót.

Molitev potém pa je drugo orožje,
Ki brani premočnih sovražnikov nas;
Po nji se odpira vir milosti božje,
Ki jači, vterjuje človeka vsak čas.

In s témi naj v zvezo naj lepšo se druží
Ponižnost pa zderžnost in prava krotkóst,
Duh nikdar nikár naj telesu ne služí:
Takó se ohrani devištvu, svetóst.

Br. A. V.

Na čast sv. Karolu Boromeju.

Naj zapoje serce moje
Pesem svet'mu Karolu,
Ki vse boje — dela svoje
Je dar'val na čast Bogú.

Luč premila oznanila
Že ob rojstvu je zadost',
Da sloveča, n-zvенеča
Enkrat njega bo svetost.

Serce mlado je prav rado
Tolažilo reveže:
Čistost milo pa ljubilo
Nad lepóte druge je.

Bistre glave — za vse prave
Učenosti se pečal;
Mašnik sveti, škof prevnétí
Že prav zgodaj je postal.

Bil svetilo, tolažilo
Pri ovčicah pričujoč;
Revnim, kužnim, v duhu tužnim
Zvésto je delil pomoč.

V vsi živósti za prostosti
Svete Cerkve se boril,
Jo ljubiti, zvest ji biti,
Branit' jo — je vse učil.

Odgojiša, semeniša,
Kloštre zidal in cerkve;
V opravlilih, pokorilih
Pisal bukve je sveté.

Da za srečno ino večno
Se življenje priravná,
Se v samoto in tihoto
Na vse zadnje še podá.

Serčno móli, Božji volji
Izročuje konec svoj,
Pa v življenji in terpljenji
Kristusa ima pred seboj.

Ték končani je v Milani, —
Škof ozrè se v sveti križ;
Zdihljaj sladek, pot že gladek
Dušo spremi v paradiž.

Znad višave na nižave,
Sveti Karol, glej na nas;
Za nas prosi, prošnje nòsi
Naše k Bogu vsaki čas.

Pa v molitve in prositve
Cerkve tud' preganjano
Zdaj še jemlji, ki na zemlji
Bojeval si se za-njó. S—v.

Papeževu izobčenje in Napoleon III.

Leta 1860 se je vidila na vratih rimskih bazilik nabita pečatnica ali bula. Liberalni svet se je posmehoval. Iz papeževga pisma se je razvidilo, da je vsakdo izobčen, kdor je naravnost ali posrednje se vdeležil ropa papeževih posestev; liberalni tabor po vsih krajih je le še s posmehom privdarjal. Pravi duhovni vzrok zločinstva ni bil drugi, ko cesar Napoleon. Oziroma se nanj in na njegovo osodo, kar smo že vse doživeli. Od leta 1859 se francoskemu cesarju nobeno početje ni več srečno izšlo; vidilo se je, da vsa djanja spremlja prekletstvo, vse mu je spodletelo: Mehika, dansko vprašanje, nemško vprašanje s Sadovo, Algir, francoska

notranja politika: naklep za naklepom — vse se spa-
kedrá prekanjenemu, razperši se, kakor pena ob skali.
Pa pri vsem tem je bil vendar le še on mogočni vladar;
on sam je bil še branitelj malih ostankov papeževih
dežel proti požrešnemu laškemu molohu. S tim je šibo
Božjo, ki se je zanj namakala še nekako priderževal.
Pred malo tedni pa je pozval iz Rima malo posadko,
ki je dosedaj varovala papeževe posestva, češ, da s
tem vstreže pohlepni željam laškega kraljestva, od
kterega se je nadjal zato gotove pomoči v začetki vojski
proti Prusiji. Toda s tim se je znebil svoje lastne naj
bolje straže; mera je bila napolnjena, izobčenje od leta
1860 je pokazalo svojo moč.

Bister pogled, zdrav um vsakteremu jasno in lahko
razodene, v kaki zvezi je njegova nesreča. Mnogokrat
v tem času in zdaj v začetku francosko-pruske vojske
je prosila francoska cesarska družina papeža blagoslova,
pa zmeraj enaki odgovor je čula od Pija IX, namreč,
da blagoslavlja cesarico in sina, za cesarja
pa moli. Zakaj pa cesarja ne? Izobčencu ne more
papež podeliti blagoslova, on le moli neprestano za vse
hudodelce in bogoskrunce. Res je, da si je cesar Na-
poleon vedil najti duhovnov, ki so mu dopuščali vde-
leževati se svetih zakramentov, pa kaj je to pomagalo?
Zadevni duhovni imajo odgovornost na vesti, izobčenja
odvzeti ne morejo.

To je pisal eden ameriških listov. Zapišejo v
spomin naj si pa tudi po naših krajih sovražniki svete
cerkve, kateri so ali s pisanjem ali sicer z obrekovanjem,
z govori v društvih, vradnijskih sobah ali kjer si bodi
sv. cerkev, papeža, cerkveni zbor gerdili in psovali.
Morebiti bode kateri še zrojil, ko ta spis bere; toda za-
stonj, ker vsemogočne roke Gospodove vendar prema-
gati ne more, in ker cerkvenega blagoslova več deležen
biti ne more pod težo svojih pregréh, mu bode prišla
nesreča za petami, kakor je prišla Napoleonu I, III,
Kavurju in marsikomu drugemu.

Ali kaže duhovnu sprejeti predsed- ništvo v krajnem šolskem svetu?

Bralo se je po mnogih časnikih, da so krajni šol-
ski sveti po družih deželah pogosto gg. župnike za pred-
sednike volili. To je pač očitno znamenje, da ljudje du-
hovnom zaupajo; vendar pa bi imel menda duhoven
popred nekoliko pomisliti, preden to čast sprejme, je li
zanj ali ne? Duhovni niso zavezani županijstev sprejemati,
ravno tako tudi ne predsedništva v krajnem šolskem zboru;
čast je prostovoljna; dobro torej prevdarimo, ali nam
kaže jo sprejemati.

Nove šolske postave merijo zoper vpliv duhovnov
v šoli, kar je ravno cerkvenemu nauku nasprot, kakor
je sploh znano. Dokaz imamo v tem, da so nove šolske
postave duhovne iz šole odrinile, da zatirajo mašo in
druge cerkvene ter duhovske reči, da se iz šolskih bu-
kev katoliški značaj briše, da od kranjskega dež. zbora
pervi izdelana šolska postava ni bila od vlade poter-
jena zaradi preveč duhovnov v šolskih svetih, itd.

Predsednik krajnega šolskega sveta bo pač vezan
sam vse nove postave spolnovati in zverševati, pa tudi
tišati na to, da jih bodo drugi spolnovali. Ali bi pa s
takim ravnanjem ne poterdoval njih duha, ki je ker-
šanski veri in cerkvi nasproten? Ali bi s takim rav-
nanjem ne podpiral in ne pospeševal celó, kar mu vera
veleva odvracati? Ali pa more katoliški duhoven tako
z dobro vestjo delati?

Tako daleč naj vendar nobeden ne misli, da bo on
s častjo predsednikovo to popravil, kar je v postavi
cerkvi neprijaznega. Drugi organi bodo vidili in za-
mogli vse take dobre poskušnje prestreči in ovreči po
sto in sto potih, dokler se postava po postavni poti ne

predela. Dokaz za to resnico imamo vsiljene direktorje
v Ljubljani, pa vsiljene profesorje na gimnaziji Novo-
meški, in vse od kranj. dež. zbora tolikrat že storjene,
pa ravno tolikrat po vladi overžene sklepe o raznih za-
devah in potrebah naše dežele. Vsi naši upi so bili za-
stonj; torej ne delajmo brez premislika!

Pa še drug prav važen vzrok zoper predsedništvo
v šolskem svetu se mi vriva. Kteri? Ta-le:

Predsednik je odgovoren za vse delovanje svo-
jega zbora, njemu se bodo toraj od vsih strani pri-
pisovale vse nerednosti, pomanjkljivosti itd. v šolskih za-
devah. Naj bodo župniki predsedniki šolskim svetom,
bodo zopet duhovni krivi vsega slabega pri šolah in
odgoji mladine, kakor so jih dozday krivičili, in na-
sprotniki jih bodo še dalje križali, kakor so jih že in
jih križajo še zdaj.

Ravno tako bodo nasprotniki kričali: glejte, vso
oblast imajo duhovni v šoli, sej so šolskim svetom pred-
sedniki, pa še niso zadovoljni, kaj hočejo neki še več
tirjati?

Tretji važen vzrok zoper predsedništvo duhovnov
v šolskem svetu je dušno pastirstvo.

Ljudstvo v fari bo vse sklepe šolskega sveta naj
bolj ali celoma predsedniku župniku pripisovalo. Ti
sklepi bodo dostikrat mnogim zoperni in grenki, pa
bode velika zamera. Naj bolj pa se bo to kazalo zoper
župnika, dostikrat utegne zaupanje do njega močno
podirati — celo v duhovskih rečeh. Brez zaupanja pa
je dušno pastirstvo nemogoče.

Duhoven naj kot ud krajn. šolskega sveta svojo
dolžnost goreče in neprestrašeno spolnuje, keršansko
odgojo sebi izročene mladine z vsimi dovoljenimi pri-
pomočki prepričavno brani in zabteva; za poduk v kerš.
nauku, pa za pošteno keršansko vedenje mladega rodú
naj skerbi iz vsega serca. Vse drugo ga ne briga zdaj,
naj toraj v nemar puša, ker nima nobene dolžnosti več,
kakor jo je imel po starih šolskih postavah; tudi to ni
njegova naloga, da bi priganjal starše in otroke zastran
šole. Take dostikrat zlo zoperne reči ima zdaj vlada v
rokah. Pomozi ji Bog!
Z dežele.

Pomoč kristjanov! Prosi za nas!

Tako piše vojak svojim staršem: Ljubi starši! Malo
tednov je, pa koliko smo doživeli! Ne bil bi nikdar
mislil, da bom kdaj kaj tacega poskušal! Vendar, hvala
Bogu, naj manji nesreča se mi še ni pripetila — cesar
skoro sam umeti ne morem! O ljubi starši, ko bi vi
slišali, kako grozno so gromeli topovi, neprestano po-
kale puške in žvižgale kroglice; ko bi vi videli, kako
gosto, kakor toča so padale francoske svinčenke na nas,
zraven pa vedili, da vaš Viljem stoji v tem strašnem
boju, gotovo bi zgubili vsako upanje viditi ga še kedaj
živega. In kako so cepali tovarši predaj in zadaj, ob
levi in desni in stokali v smertnih bolečinah! In jaz?
Akoravno sem bil večkrat v naj hujem ognju, nisem
dobil še naj manjše ranice! Vselej sem dobil stezico,
po kateri ni bilo namerjeno strelivo; toda bolj prav, ali
ne smem, ali nisem dolžan spoznati, da je Bog na pri-
prošnje sv. Device naredil tako stezo okrog mene, ali
me na tako privodil? Za to milost vem zahvalo Vam,
ljubi starši, in tebi, draga sestra! Vem, koliko ste mo-
lili za-me, koliko za-me darovali sv. obhajil! V duhu
sem bil vedno z vami sklenjen. Veliko moliti v vojski
ne morem, vsaj ni nič počitka, vdarec gre za vdarcem,
vendar se vsak dan pogosto obračam k „Pomoči krist-
janov,“ posebno pred bitvijo — in potem sem miren.
Veste, da sem doma še opravil dolgo spoved, drugo
jutro pri obhajilu daroval Bogu svoje življenje, ako je
to njegova volja, in miren sem tako, da vam kar po-
vedati ne morem, ta mir me ne zapusti tudi v sredi naj

hujih bitev ne. Sklenil sem pogosto ponavljati besede Zveličarjeve: „Če moram ta kelih piti, naj se zgodi Tvoja volja!“ in vselej pristavim: „Marija, prosi za nas!“ Toraj, tisučkrat hvala Gospodu, pa tudi vam! — Natančneje popise o vsem mi dobrovoljno odpustite; boljše vam jih povem z besedo, ko se zopet vidimo; terdno zaupam v Boga, da mi bo skazal to dobroto. Pa vsaj vam časniki tudi vse natančno razložé. Le nekaj še naj vam povem, kar me je močno veselilo. Po hudi bitvi smo šli nazaj v taborišče — kar zagledam gorečo kočo ob gozdu; — berž ko ne, so jo zažgale kroglice. Neka nevidna moč me je pahnila iz verste in tečem v hišo. Kaj najdem? Pred podobo Matere Božje je molila stara mamica z dvema odrašenima dekletoma in majhnim dečkom. Ko odprem vrata, čujem besede: „Pomoč kristjanov! za nas Boga prosi!“ Nagovorim jih, naj bežé iz goreče hiše (ognja niso zapazili). Komaj so na prostem, že pade goreča streha in strop v sobo; — to bi bil grob rév, ko bi ne bile bežale za menoj ravno v tem trenutku. Bila je vdova, rojena Nemkinja s svojimi otroci. O ljubi moji, da me je Bog izvolil ometnika nesrečnim in sicer na priprošnje prečiste Device, ki je „Pomoč kristjanov“, to je boljše teknilo mojemu sercu, kakor pridobljena bitva. — Zdravi! Molite za me, prosim vas, preserčno!“ J—č.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Grof Wurmbrandov govor v shodu katol. mož. Gospodje! Ne bom vam razkladal djanja, katero se je v Rimu storilo; vsaj to je vam vsem in slehernemu dobro znano; ne ponavljam znanih reči, da vas ne dolgočasim.

Rekel sem „djanje“, ker ako bi rekel „surov prelom mednarodnega prava“, bogoskrumben plen, nesramno počenjanje, nebovpijoč rop, grozno nasilstvo, peklenk napad ali kakor si bode drugač, kakor smo že v povabilu imenovali sami in z nami katoliško-politične kazine in društva v svojih sklepih in prošnjah, — vender bi djanja še ne zaznamovali, kakor zasluži; ker zgodovina, tudi ne nar bolj surovega ljudstva in med pagani, nam ne pové take dogodbe, in toraj noben jezik nima besede, ktera bi nam prav za prav tako djanje v vsi hudobiji povedala. Nar bolje bo še, ako rečemo: To je delo „karbonarsko.“

O djanji ne bom več govoril, pa si bom prizadeval vpervič pojasniti, kako to hudodelstvo ne zadeva samo sv. Očeta, ampak vse katoličane in slehernega posebej; nadalje si bom prizadeval dokazati, kako in zakaj je bilo mogoče, da se je to zgoditi moglo; in slednjič pojasniti, ker se je to zgodilo, kaj imajo katoličani storiti, da bodo spolnovali dolžnost do svoje cerkve in njenega glavarja, da bi se hujši nasledki tega hudodelstva odvernili, in konečno papežu in cerkvi njuna lastnina se povernila. Že vlani 8. dec., ko se je vesoljni cerkveni zbor pričel, sem rekel, da je Rim glavno mesto vseh katoličanov, in to ponavljam danes, ko rečem: Rim in papeževa dežela nista lastnina grofa Janeza Mastaja kot Pija IX — tudi ni bila lastnina Gregorija XVI ali kterege drugege papeža, temuč Rim in papeževa dežela sta lastnina katoliške cerkve; in ker je vsak katoličan ud katoliške cerkve, ima vsak katoličan svoj del pri ti lastnini. In kot je pri visokih rodovinah, da je vsa rodovina lastnica rodovinskega premoženja, njen starašina pa gospodar, — ravno tako je v oziru papeževe dežele, da so vsi katoličani lastniki te dežele, in papež so njen gospodar. — Rop toraj, ki se je zgodil v Rimu, zadeva vsakega katoličana. Ker smo katoličani, ne smemo se maševati, vender pa moramo zahtevati, da se našemu poglavarju — papežu — lastnina poverne.

Pa se mi ugovarja, da katoličani na Laškem niso

mojih misel, ker so ravno katoličani to djanje storili. Na to odgovarjam, da pravi katoličani na Laškem se čutijo še huje razžaljene kot mi, djanje še bolj studijo kot mi; oni katoličani pa, kateri so se ropa vdeležili, so bili v tistem trenutku izobčeni in so nehali biti katoličani.

Dobro bi bilo in je vsega priporočevanja vredno, da bi se oziralo tudi pri nas na cerkveno postavo, ktera govori o kratenji ptujih pravic in ptuje lastnine.

Kar sem rekel, pri tem ostanem, da je storjeni rop v Rimu zadel tudi nas katoličane, siehernega izmed nas.

Kako pa in zakaj je bilo mogoče, da se je to zgodilo? Deset tisučev francoskih vojakov je bilo do nekaj mescev v Rimu, in pomenljivo je, da od tistega dneva, ko je Napoleon svoje vojake iz Rima poklical in papeža sovražnikom prepustil, ni imel več sreče. Dokler pa so bili francoski vojaki v Rimu, se laški mavtarji niso prederznili, Rima napasti. Vprašam vas: Ko so francoski vojaki Rim zapustili in bi bilo toliko naših vojakov v Rim prišlo: Ali bi bilo se to moglo zgoditi, kar se je zgodilo, in kar je naš državni kancelar vediti moral? Jaz mislim, da ne. In ako bi se tudi laška vlada, ktera se je Francozov bala, ne bila bala nas, bi ona bila prisiljena vojsko začeti z nami, ktero bomo tako z Lahji poprej ali poznej imeli.

Ako bi bili naši vojaki Rim posedli, bi to bilo rešilno djanje; pa to djanje se je opustilo. Ali je pa naša vlada vsaj resnobno besedo zinila ali ugovarjala zoper to djanje? Tudi tega ne; ker grof Beust je odbornikom nekega društva rekel, da bi bil Avstrijo v zadrego spravil, ako bi bil to storil, ker nima potrebne moči. Pa ne morem verjeti, da smo že tako slabi, da bi svojim pravičnim tirjavam veljave ne dobili, ako bi to vlada resnično hotla.

Pred 4 leti smo imeli na dveh stranéh vojsko; zoper Pruse smo jo zgubili; zakaj? ne vem. Je pa ljudi, ki pravijo, da je tega konkordat kriv. Zmajhno vojsko smo pa silno laško vojsko potolkli. In danes? Zdaj nimamo več konkordata, kterege bi dolžili, in Avstrija bi lahko z vso svojo vojsko Lahom žugala in jih plašila, pa je po besedah ministra Potockege preslaba, da bi vsaj protestirala zoper neuslišano hudodelstvo v Rimu.

To ni mogoče! Mislim in terdim, da se grof Potocki moti. Kot drugi tako tudi on menjuje Dunaj z veliko Avstrijo, meni, da je vpitje judovskih in Cerkvi sovražnih listov glas ljudstva, se opira na nje in ne vé, koliko moč bi nahajal pri vernem ljudstvu zunaj Dunaja; ljudstvo se le ne sme žaliti v svoji veri in narodnosti.

(Konec nasl.)

Vesela novica. Radi bi slišali, koliko se je slovenščini zboljšalo letos na srednjih šolah ljubljanskih, je pisala nedavno Danica. — Kako morete slišati, ker se ji prav nič zboljšalo ni. Razun jezika in slovstva slovenskega po vseh in kerščanskega nauka v dveh prvih razredih ter nekoliko pri cerkvenih zgodbah v četertem — se razlagajo vsi nauki po nemški. — Kako to, da se tudi kerščanski nauk ne uči po več razredih slovenski? Kadar so l. 1863 bili pričeli s slovenskim podučevanjem verozakona, tedaj je kazalo in sploh se mislilo, da bodo nasledovali tudi z drugimi nauki. Ali to se ni storilo. Še celo v prvem razredu pri nemščini ali latinščini, ali v tretjem pri gerščini se ni spolnilo in se še danes ne spolnuje. — Prosilo se je, naj se dovoli jezikoslovnim slovenskim učiteljem, da latinske in gerške klasike smejo pojasnovati slovenski, in učenci jih predstavljati po volji, ali spisovati časih slovenski tudi naloge, pa tudi to se ni pripustilo. Enakopravnost pač zahteva, da nasledvajo tudi drugi nauki. Gospodje, kateri imajo to oblast v rokah, naj bi k temu pripomogli. Dokler se to ne zgodi, ne kaže, da bi le

kerščanski nauk oral naprej ter bil nekako sredstvo spet, dasi v nasprotnem smislu, nekdaž da se učijo po njem nemščine, sedaj pa da se učijo slovenščine. Ne smé se pripustiti, da terpi tako spet reč sama. Tudi je silno težavno in časih skor nemogoče učiti tisto reč ob enem v dveh jezikih, dokler se ne manjka tujih in potujenih takih, ki zahtevajo poduk v nemškem jeziku. Veliko lože bi se dalo to spolnovati pri latinščini ali gerščini. Pa dokler se to celo pri teh ne dopusti, se pri unem pomenljivšem nauku nasprotno opuščati ne sme. Potrebno je, da se napravijo vstrični slovenski razredi, ali pa, kar bi bilo še boljše, da se vstanovi čisto slovenska gimnazija poleg nemške v beli Ljubljani. Na to naj merijo povsod in vsikdar, katerikoli imajo moč ali celo dolžnost do tega. — Da pa opravičimo naslov „vesela novica“, naj povemo, da na bogoslovnici je pridobila letos slovenščina. G. Fr. Lesjak uči meto-diko v četrtem letu po slovenski v prvi polovici; da se bode v drugi toraj katehetika razlagala v narodnem jeziku, se razumé samo po sebi.

Na ljubljanskem pokopališu se nahaja grobni napis, ki ranjkemu, ki tam počiva, in živemu, ki mu je ta spominek postavil, poštenje dela. V beli marmelj so leté zlate čerke vrezane:

Antonu Prešernu,
sedeminpetdesetletnemu, zvestemu služabniku, roj. 1793,
umerl 1870, hvaležna rodovina Auersperg.

Mnogo lepih cvetlic se je na ti gomili razcvetalo vernih duš dan. 57 let je ranjki Anton v zvestobi, poštenosti, pridnosti, voljni poslušljivosti svoj trudapolni stan preživel, da si je tako spričalo zaslužil. Njegovi višji se mu pa za to hvaležni skazujejo, ter so mu jako drag spominek postavili.

—m—

S Podkrajca. 2. dostavek k Brencetovemu življenju. Sem k meni je od Podkrajca 2 uri hodá, vender pa je ranjki k meni večkrat prišel. Napravil je hitro po svojem prihodu Podkrajem šolo, ktere ondi popred ni bilo. Učil je v šoli vsakdanjski in nedeljski vse tvarine sam.

Nedeljska šola mu je posebno veliko truda prizadevala. Ako se ne motim, jo je menda po trikrat imel vsako nedeljo; dopoldan, popoldan, pa pred keršanskim naukom, in menda po nauku zopet; — to zadnjo posebno za bolj odrašeno mladost, da bi po tem takem ne imela priložnosti k postopanju in s tim k marsikteri napénosti. Učil je, ne da bi bil kako plačilo za to dobival; nasproti pa je brez dvoma, da posebno od začetka je šola njega naj več stroškov stala. Ali njemu je bilo za njegovo šolo in šolarje tudi zadnji krajcar dati — le veselje. O svojem odhodu iz Podkrajca pa je županijske može napravil, da so dali prošnjo na visoko knezoškofijsko gosposko, naj bi blagovolila privoliti, da bi iz premoženja podkrajске cerkve njegov naslednik za oskerbovanje šole nekoliko plačila dobival. Prošnja je bila uslišana. — In tako je ranjki tudi s tem očitno pokazal svoje želje, da naj bi saj gotovejšje šola ostala.

Da je bil Podkrajem resnično ljubljén, kar si je s svojim vsestransko blagim djanjem in s svojo priljudnostjo in nehlinjeno ponižnostjo pridobil, mi ni treba dostavljati.

Pri vsem tem je zares čudno, da se je prederznilo neko človeče njega že pri ranjkem milg. knezoškofu černiti. Sam mi je pravil, kakošne pisma je dobival od pokojnega g. knezoškofa zastran tistega obrekovanja. Toda ni se hudoval zastran tega, — njegova mirna vest ga je zadosti tolažila, — jest sem si pa mislil in ostanem pri tem: „Die schlechtesten Früchte sind es nicht, an denen die Wespen nagen.“

Bil je ranjki v resnici dobra duša! Zaupam terdno (kar sem že o času njegove smerti nekemu prijatelju

djal), da za izverstno delovanje bo v večnosti vžival plačilo, ktero mu je nehvaležen svet dolžan ostal.

Iz Zeleznikov, 2. novembra. Prav ginljivo pobožnost smo obhajali pri nas pretekli teden, v praznik ss. Šimna in Juda. Da bi namreč sv. Očetu Papežu Piju IX, ker jim drugač zdatno pomagati ne zamoremo, prišli vsaj z molitevjo na pomoč, smo po naredbi našega novega vis. čast. gosp. fajmoštra Jak. Mraka imeli ta dan zjutraj ob 7. uri v naši farni cerkvi v ta namen sv. mašo z blagoslovom; precej po sv. maši, ktero so opravili v. č. g. kaplan, so prišli g. fajmošter pred altar, pričeli na glas moliti litanije vsih Svetnikov, in med to molitevjo, kteri so potem enako sledili vsi trije deli sv. roženkranca, peljali so obilne trume naših farnov v procesiji do podružnice Marije Device v Suši, v zaliloški fari (blizo ure hodá), kjer so potem najprej odmolili zopet lavretanske litanije, in zatim opravili sv. mašo v blagi namen, naj bi dobri Bog rešil sv. Očeta Papeža obilnih stisk, v kterih sivi starček zdihujejo. — Naj bi ta lepi zgled najdel pri bogoljubnih Sloven-cih mnogo posnemavcev: katoliški veri na čast, sv. Očetu na korist, in novo-paganom ukljub! R. P.

Podkorenom, 22. vinotoka. Prav po naključji mi je prišel v roke list 159 umazane Tagespošte, in na prvi pogled vidim strašno liso pod naslovom: „Die Jesuiten in Krain,“ ali po slovensko: „Jezuiti na Kranjskem.“

Napervo naznanuje pisač mavtarske baže 11. rož. 1870, da kraj, s kterega hočejo jezuiti svoje mreže čez vso kranjsko deželo raztegniti, se vas Repnje imenuje, in je v kamniškem okrajnem glavarstvu.

Satan vidi, kakošno zgubo terpi po tih apostoljskih povsod od ljudstva zaželenih možéh, torej se neizrečeno hudo repenči zoper jezuite in misijone, ktere nam Bog ohrani v prid našega naroda, da bomo zoper „mreže“ novih paganov toliko bolj obvarovani.

Dopisun pravi, da smo mi kmetiško ljudstvo na Kranjskem še popolnoma v oblasti duhovšine, pa vender bi bilo mogoče, da bi po zdravem človeškem umu, s pripomočjo od liberalne stranke prevago dobili, in k spoznanju prišli, kam da se pride, če človek „duhovske vodnike“ slepo vboga. S temi besedami je volk skoz ovėjo kožo pomolil svoje ostre kremplje, s kterimi nas hoče zgrabiti. Toda mi kmetje na Kranjskem smo pa v resnici, brez vsih ovinkov reči: duhovšini vdani, in to si mi za naj večí čast in srečo štejemo, ker oni so naši dušni voditelji, njih stan je svet, od samega Jezusa Kristusa postavljen, dokler se njih deržimo smo na terd-nem. Če liberalce zato pisano gleda, to nam nič mar.

In kdor je pravi katoličan, vdan iz serca duhovšini, ta je tudi zvest deržavljan, vdan svojemu cesarju, ino njim od njega postavljenim vikšim, na kar smo mi Slovenci zmiraj ponosni, ker v naših sercih je prava vera, prava zvestoba in vdanost duhovskim in deželskim predpostavljénim, v dnevih dobrih in hudih.

Ne mislite vi, gospod dopisnik, da smo mi kranjski kmetje ko terst, od vetra majan, da bi se vsaki kužni sapi uklonili; mi kmetje slišimo vsako nedeljo sv. evangelij brati in razlagati, kar vi zametujete in zato ste nevedni, in mi stojimo torej terdni na podlagi rimsko-katoliške cerkve in vere, ktere poglavar je naš sv. Oče papež Pij IX, namestnik Jezusa Kristusa, in naš vidni poglavar, kteri so vam liberaluhom tudi tern v peti, ki tako nesramno o njih pišete in govorite in s tim kažete, da ste na krivi poti.

Lučnjak nadalje piše: da bi le ljudstvo na Kranjskem malo bolj podučeno bilo, in ko bi se le takošni ljudje znajdli, ki bi ljudstvu pojasnili, in kmalo bi vidilo, da ni vse černo, kar se jim za černo mala, da razne sklenjene postave rimskega zbora ne morejo biti resnične itd.

Dragi писаč! tukaj se vi s svojim berlavim umom jako jako motite. Mi nismo takošni slaboverci, da bi se pustili od vsake vertoglave stranke za nos voditi. V čem hočete vi nas podučevati, ko sami nič vere nimate, in vam samim je treba še mali katekizem v roke vzeti, ko se tolikrat prepričamo, da vi v resnicah sv. vere toliko umete, kolikor petelin na citre.*) Mi vemo, da za vero je Bog cerkev postavil, ne pa vas, in imamo že svojo časti vredno duhovščino, ktero vi v svoji slepoti za črnjake psujete, pa ste sami črni kakor gosta noč. Taisti naj nas učé, katerim nas je Gospod Jezus Kristus izročil in jim zato oblast dal. Oni nas z vso natančnostjo na prižnici in v spovednicah podučujejo resnice sv. katoliške vere, od drugih mi v veri poduka ne potrebujemo in nočemo. Bežite vi s svojo puhlo modrostjo rakom žvižgat, in pustite nas, našo vse časti vredno duhovščino in jezuite pri miru, — mi po vas nič ne prašamo. Bote mar vi nam oči odpirali, ko s svojo zvezo z judi in judovskimi časniki kažete, da imate sami krokodilove lupine na njih? Za „lučnjake“ se imate, pa ste popolnoma slepi, in ako se vam kak revež vda, je ravno kot bi slepec slepca vodil, ter oba v prepad padeta.

Dopisnik tarna, kako zmiraj duhovni učé, da zapovedi Božje so višej od deželskih postav; on laže, da to je plajš, za katerim se skrivajo, da bi pravično moč deželskih postav spodkopavali in sami sebe v naj viši oblast postavili, da to revno kmetiško ljudstvo ne vé, da mu sebičnost za voljo Božjo priobčujejo, da se oni obnašajo kakor edini učeniki resnice.

V teh versticah ste se, bore vertoglavče! hudo hudo opekli. Stavil bi, da Božjih zapoved res še moliti ne znate, kako hočete o njih učiti? Naučite se jih, potem jih pa prav s pomislkom molite, in sami boste spoznali, da ne ene ni, ki bi bila pravičnim deželskim postavam nasprotna, temveč so še le pripomoček za spolnovanje deželskih postav. Ne mislite, da smo mi, prosto kmetiško ljudstvo, kar resnice sv. vere zadeva, tako zelo nevedni, da bi ne spoznali vaše gerde hudovoljnosti zoper apostolske može, ktere vi tako gerdo psujete, in zraven tega se hočete šteti še za obdelane in omikane! Mi kmetje smo že zadosti prepričani, in to vsak dan vidimo, da duhovnom je vedno prva skerb blagor in zveličanje naših duš. Podtikujete jim samopridne namene! Kar njih hrano zadeva, so z malim zadovoljni. Vi si njih čevlje preveč po svojih kopitih merite, in mislite, kar bi vi delali, da oni tudi tako delajo; mi primerjamo vaše djanja z njih djanjem, in vidimo, da ni tako. Mi smo tudi prepričani, da oni so res edini pravi učeniki verske resnice, zato ker jih je Jezus postavil. Vi hočete tudi med domoljubi in duhovščino razpor napraviti in zopet natolcujete, da je klerikalcem lastni prid več kot domorodstvo. Ali ste že kterikrat slišali, da razpor delati je satanovo delo? Vsak pošteni katoliški kmet vé, daj naj prvo je to, kar sv. evangelij pravi: „Išite najpred Božjega kraljestva in njegove pravice;“ — in če bomo tako delali, bo nam drugo „priverženo,“ naj so že pravice našega naroda, ali pa druge dobrote.

Povejte pa nam vender, v čem nas hočete vi podučevati, ko sami v takošni nevednosti tičite, kar se verskih resnic tiče? Je mar vam Kristus rekel: „Pojdite in učite vse narode,“ da se potlej pritožujete, da se duhovni imajo „za edino opravičene razlagavce resnice?“

*) Prav res! Zakaj če petelin začne citrati, ni druge koristi, kakor da strune poterga in vso harmonijo zmeša; in če liberaluh jame vero pojasnovati, ni drugoga prida, razun da ljudem glavo zmeša in soglasje miru ukrade.

Kaj če drugim dat' nebore,
Česar revše samo ne premore?

Ali kakošno pot nam hočete vi vsilovani učeniki kazati, ko še sami prave ne hodite? Vi ste prav tolovajem podobni, kateri potov nevednemu popotniku posiloma pot kažejo, ga na stransko pot zavelejo, da ga oropajo ali še celo ubijejo. Tudi vi hočete posiloma nas Slovence odverniti od prave zveličanske poti katoliške vere, ktero nam kažejo naši dušni voditelji, namreč duhovščina, in nas na stransko pot zakreniti, milosti božje oropati, in na duši ubiti. Le pomislite na pretečene čase francoske prekucije, kakošen sad da je liberalstvo obradilo. Vstali so naj mogočnejši možje, še veliko mogočnejši od vas in mislili so „črne,“ kakor jih vi zovete, in tudi keršanstvo popolnoma zatreti. Ali pregovor pravi: „človek obrača, Bog pa oberne“; kedaj že so njih mogočne kosti strohnele; ali keršanstvo s „črnimi“ vred pa še vedno terdno stoji in bo stalo do konca sveta. Ali veste zakaj? Vi učeni vertoglavci ne veste, mi kmetje pa vemo: zato ker je Božje delo. Sej tudi sedanja togota zoper sv. Očeta, napad na Rim, zoper jezuite in drugo duhovščino bo le en čas terpelo, ako tudi prerokujete, da je papeževa svetna oblast za vselej padla; pa vidile boste, da ste vi lažnjivi preroki, kakoršnih je že dosti bilo. Le slecite ovčjo kožo!

Milovanje je vredno, da katoliške vlade krivičnemu pograbljenju lastnin sv. Očeta in britkemu zatiranju sv. Očeta Pija tako lahkomišljeno skozi perste gledajo. To nas katoliške kmete močno žali, da se nobena vlada za pravice sv. rimskega stola ne potegne in pusti sv. sivega starčka v takošnih britkostih. Kterega vernega kristjana bi ta žalostni prigodek ne presunil in z nejevoljo zoper tako krivično in tolovajsko početje ne napolnil? Želeti je, da bi se tudi na deželi po duhovnijah, kakor v Ljubljani, sv. maše brale z obilno zbrano množico vernih ter bi prosili, da bi Gospod Bog sv. Očetu v sedanjih krivičnih časih na strani stal, napihneže ponizal in že skoraj to krivično posiljenost osramotil.

En Gorenec v imenu mnogih.

Blizo Gibraltar-a na parobrodu Voletta, 16. kim. 1870. Pisanje kaže, da se ladija nekoliko majč, vendar ti (priyatlu) hočem naše popotovanje nekoliko popisati. 2. kim. smo odrinili iz Tersta in 3. zjutraj smo bili v Benedkah, kjer sem maševal v cerkvi sv. Marka in potem mesto nekoliko ogledal. Zvečer smo zopet odrinili, in 7. ostali pri Alikati na jugu od Sicilije v škofii Girgenti. Kapitan je imel ondi žepla naložiti. Šli smo zjutraj na suho, in možak nas je peljal v duhovniško cerkev, ter sem ondi maševal na mali Šmaren. Ker je škof v pregnanstvu (Italijanska hvalisana svoboda in olika!) in že enajst lét ni bilo sv. birme, so me prosili duhovni, da naj berž birmujem. Nisem se branil, in precej so po daljnopisu naznanili škofovemu namestniku in v eni uri je prišlo privoljenje. 9., 10. in 11. je bilo tedaj birmovanje. Vse je k birmi sililo — vsi otroci, mali in veliki. Pustili so toliko ljudi na enkrat v cerkev, da je bila polna, in so vrata zaperli; ko je bilo vse opravljeno, so zopet odperli in cerkev se je v novo napolnila, in tako ven no ven, da je bilo kacic 5000 birmanih. Nektere krati jih je bilo preveč na enkrat dopuštenih in se nismo mogli ganiti, dokler se niso nekoliko v red spravili. Vidi se iz tega, kako je ljudstvo verno in katoliško. Kamor koli sem šel, vse mi je hotlo roke kuševati, in velika truma jih je z menoj šlo. Delali so, kakor bi bil prišel njih lastni škof, zvonili so, koder smo šli. V saboto po kosilu (kosil sem pri fajmoštru) je prišla turška glasba, se je vstopila pred hišo ter je nekoliko poigrala. Bili so domači fantje, prav lepo v semajnicah (uniformah) oblečeni. Pravili so, da godejo k imenu Marijnemu, ter je tako navada pred nekterimi prazniki... Spal sem zmiraj na parobrodu, o 1/2 6 šel na suho, kjer je že voz na-me čakal,

ob 6 je bila maša, potem do popoldne birmanje. Možina je bil šel prvi dan z menoj.

Mesto ima 18000 prebivavcev, pa kratko malo ni tako snažno in lepo, kakor Ljubljana ali Gorica. Ulice so prav ozke (kakor po vročih krajih zavolj soparice), umazane in ne tlakane. Veliki terg je širok. Ni pa viditi prodajalnic, kakor po drugih mestih. Tudi je vse suho, trava po tléh vsa rumena; pravijo, da od aprila do oktobra nikoli ni dežja, ter je čas počivanja. Ko v oktobru začne deževati, takrat prično delati in sejati..

V hribih je veliko žepa. Ob obrežji je hrib, kakor (ljublanski) grad, toda sama pečina, in na okrog je mesto. Mislil sem od déleč, da so vinogradi po njem, pa niso. Po vsem hribu so smokve, in kaktusi z deblom včasih po pol čevlja debelim; sad tiči ob koncu velikih debelih perés, in ima podobo kakor češarek, dober je pa kakor smokva. Jagode od grozdja so tako debele kakor češplje, in vino ima slaj kakor ipavsko, ter je prav močno...

Vse mesto je bilo na nogah; kapitan mi je rekel v šali, naj jenjam birmati, nima ljudi za nakladanje, ker vse gre v cerkev. Vse je bilo veselo, lahko je bilo viditi jasne obraze, ki so nas povsod spremljali.

V kloštru pri Uršulinah sem birmal tudi eno nuno. Eden duhovnov se je za misijon oglašil. Cerkve so prav lepe, posebno kolegijatna cerkev, ker ondi so kanoniki. V saboto so prišli na parnik se zahvalit duhovni in naj imenitniši gospodje iz mesta. Ne bil bi mislil, da se bode v sicilskih mestih taki misijon naključil. — Na barki imamo prav dobro, kapitan in drugi so prav dobri ljudje; ravno tako smo, kakor bi bili domá. Po zdrav znancem.

Ign. Mrak.

Pelinovec.

„Ex ore infantium praeparasti tibi laudem.“

— V kakošne zadrege zabredejo vikši, ako jih prevzetnost moti zoper svojo cerkev rogoviliti, kaže naznanilo iz pruske Šlezije v „Vaterlandu.“ Na neki ondotni katol. gimnazii so se bili ravnatelj in veči del učiteljev dogovorili, da se dogmatiški določbi vesoljnega cerkvenega zbora nočejo podvreči. Undan pride eden upornih gospodov v četerti razred, kar mu zadoni na proti: „Papež je nezmotljiv! Papež je nezmotljiv.“ Učitelj zapové: tiho! Učenci: „Papež je nezmotljiv! Papež je nezmotljiv!“ Učitelj žuga, da pojde po ravnatelja. Učenci: „Papež je nezmotljiv! Papež je nezmotljiv.“ Učitelja zmanjka, vodja pride. Praša prvo klop, kdo je klical? Odgovor: „Za nami!“ In tako gre dalje do predzadnje klopi. Poslednja odgovori: „Pred nami!“ —

Kdo se bo razbil, ali cerkev, ali države, ktere zoper cerkev butajo? Gotovo cerkev ne, ampak države, zakaj pisano je, da „se bo razbil, kdor se bo ob ta kamen zadel.“ Mavtarji to vedó zastran držav, če tudi ne vsi; zastran cerkve pa so v zmoti, zakaj oni menijo, da zamorejo tudi cerkev razdjati, kakor vladarstvo: pa ne bo dal! Sedanja glavna vojskovavca sta tudi iz reda frajmavrarjev, in njuno vojskovanje je strašno klanje in mesarjenje ubogih narodov: mavtarski humanizem! Kaj je vir tega mesarjenja narodov? Napuh. Kakošen konec ima napuh? Tacega kakor lucifer: „prevzetnež bo padel, in nikogar ne bo, da bi ga vzdignil,“ pravi Duh božji. In kaj bode nasledek in konec vojskovalne Cerkve? Zmaga. Zakaj: „kdor se ponižuje, bo povišan.“ —

Kaj misli luteran o Marijnem češenji? Hengstenberg, glava terdih luteranov na Pruskem, prav učen mož, je na svitlo dal zbirko cerkvenih pesem, med kterimi so tudi slovesne pesmi k Marii Devici. Hengstenberg pravi: „Te stare himne so znamenje, ki bi nam morale lice porudečiti, zakaj one pričajo veselje in de-

tinjsko zaupanje, s kterim je keršanska cerkev v soglasji z evangelijem nekđaj Marijne praznike obhajala; opominjajo nas, da naj zadostujemo za zamudo, ki nas že davno kakor hudodelstvo (verbrechen) tlači, ter naj časti Gospodove ne ločimo od časti njegove Matere, ktero je angel „polno milosti“ imenoval, in ktero imajo narodi blagrovati. Kaj tedaj, ali se nočemo med te narode šteti? Bomo mar oddaljeni od unih, kteri Marijo preslavlajo?“ — Ali ni to kaj posebnega? Učen in pač olikan protestant opominja svoje sovérce, da naj se s češenjem Marije Device in z zaupanjem do njene pomoči katoliški cerkvi bližajo; nekteri razuzdani sinovi katoliške cerkve pri nas pa dobrote, ki jih zaupanje vernikov po Marii izprosuje, psujejo za „vraže“ (Aberglauben)! —

Razgled po svetu.

Na Dunaju se še zmiraj naključuje, da kdo k judovski veri prestopi; nedavno se je pojubil celo c. kr. častnik. Veči satire si Dunaj ne more na glavo nakopati, kakor je ta. Koliko se je na Dunaju kričalo in se kriči o napredovanji: ali pa ni res, če greš na sever ali na jug, da je ne najdeš goropadniše „rakove poti“, kakor je pot 2000 lét nazaj v judovstvo! In po koliko pretežkem in poniževavnem obredu se do tega pride! Res je: Kdor Očeta in Mater prešérno zapusti, ni vreden družega, kakor da gré jést iz korita „zgubljenega sina.“

Prusko. Razun duhovnov se v sedanji vojski pečá z ranjenimi vojaki 64 malteških vitezov, 118 usmiljenikov in 813 usmiljenih sester.

Iz Francoskega pišejo med vojnimi grozovitostmi tudi to, da pruski vojaki zamorejo francoskim biti izgled v tem, kar se tiče pobožnosti. Katoliški vojaki iz Pruskega pridno hodijo v cerkve in se skazujejo z bogoljubnostjo; v sam dan Marijnega vnebovzeta je bilo v Elzasu več pruskih vojakov po cerkvah pri maši, kot je francoskih skoz celo leto v cerkvi viditi. Posamezni vojaki in častniki so sicer pobožni, morajo pa zato terpeti posméh in žaljenja, in tako dolgo se nanje hujska od vsih strani, da poslednjič omagajo in se veržejo v žrelo nejeveri in naj geršim pregreham. (Blahov.) — Ali ni morebiti še tudi drugod tako?.. Resnica pa je, da vojšak, kteri Boga in čednost zaničuje, je ostudnež, ki ni vreden, da bi mu Bog zmago dal, in ne, da bi ga na vojski varoval. Zato se Francozom taka godí.

Če Prusi zastopajo inteligencijo, jo zastopajo pa tudi v marsikterem oziru „v čednosti“, česar naj bi naši laži-liberalci nikar ne pozabili. —

Spomina vredno je, da Francoze sedanji čas povsod preganja hudo maševanje. Tudi v Kini je poslednje preganjanje merilo le samo na Francoze, ne pa na Angleže, Nemce, Švicarje in Ruse, in zgodile so se v Tsien-tsin-u v nebo vpijoče grozovitosti. Razun popaljenih kloštrov in pomorjenih redovnikov in redovnic je hudobna derhal obdala francoski konzulat, pomorila konzulove goste, oplenila in z ognjem pokončala cele rodovine, tudi nekte kineške spreobernjence, 40 otrók, ki so bili bežali v neko jazbo, je zadušil kužljivi zrak. Kogar koli so za Francoza šteli, so ga vsmertili, tudi nekaj Rusov, ki so jih za take imeli. Tri Ruse je samo to obvarovalo, da je eden znal kineški jezik in je sebe in tovarša naznanil za Ruse. 22 kristjanov je bilo menda en dan pokončanih. Ne vé se, če je francoska vlada že iskala zadostenja pri kitajski. Pa kaj čejo republikani, ki se je slišalo, da so v Parizu jezuitovske klerike v prvo versto stavili na vojski, če je res, ali pa gerdi rudečkarji na jugu, ki so ostudniši kakor nejeverniki! —

V „Kempt. Ztg.“ piše nekdo med drugim: Še nikjer (po Lotaringii in Meuse-i) nisem vidil bridke martre,

kake podobe svetnikov, blagoslovljene vode v svojem stanovanju. Moštvo se skorej nič ne meni za cerkev in ss. zakramente. Navadno tako imenovani olikani z mêrom (županom) na čelu pačijo celo vas. (Gorjé takim višjim z avoljo pohujšanja!) Duhovni pastirji silno tožijo in spoznavajo pri vsi domoljubnosti, da je nesreča v vojski zasluženno strahovanje božje. Spačenost po mestih, n. pr. v Nancy-u presega vse zapopadke... Zgodovina pa uči, da trezni narodi spodri-nejo spridene v kljub vse kulture in opilje-nja. (Tehten nauk za domoljube!)

Velikovaradinski stoljni kapitel je v pismu do apostolskega poročnika na Dunaju izrekel svoje milo-vanje in nejevoljo zavoljo nezdušnega djanja, ki so ga Italijani doveršili nad dedino sv. Petra. Prečastitljivi gospodje kanoniki omenjajo, kako so že l. 1863 zdiho-vali v okrajnem cerkvenem zboru v Koloči zarad pre-hude krivice, ki se je bila zgodila z uplenjenjem ne-kterih rimskih okrajin zoper naravno pravo, ki veleva vsakemu svoje pustiti, — zoper narodovsko pravo, ki tuje države napadati prepoveduje, — zoper cerkveno pravo, ki rop cerkvenih posestev obsoja, — in zoper sveto in božje pravo, po katerem je grabljenje Bogu po-svečenih reči — rop Božji.

„**Biskupsky vèstnik**“ za duhovstvo v budějoviški škofiji, izhajavši dozda samo v nemšini, bo izhajal od novega leta tudi v češkem jeziku.

Cesarica mati je darovala 4600 gl. za napravo dekliške šole pod vodstvom usmiljenih sester v Ibs-u na spodnjem Avstrijskem. Čudno je, da „Wien. Ztg.“ tega ni naznanila, akoravno je bila že v drugo prošena, kakor pravijo „Tir. Stim.“

Rimsko. Bratislavske „Hausblätter“ pravijo, da ob času laškega lomastenja v Rimu se je edini bel-gijski poslanec čisto določno poganjal za pravice sv. Očeta. Živela Belgija! Bog jo blagoslovi! Tedaj sv. Oče vender ni bil čisto od vsih katoliških vlad zapušen. — Baltimorski ljudski časnik piše: Rim, središe sv. Cerkve, kterege ceste so vedno poživljali škofje, du-hovni, mnih in redovnice, je kar na enkrat dobil ves spremenjen obraz. Nikjer ni več duhovna viditi, in če se tu in tam kateri na cesto derzne, se izverže vsemu zasramovanju in zaničevanju. Vidil sem dávi škofa, od duhovna spremljanega, ktera sta bila le s tim oteta psovanja derhali, da sta po sreči dva piemonška vojaka vmés prišla. — Papež je kralja Viktor-Emanvela po imenu izobčil, in to izobčenje mu je izročil tajnik fran-coskega poslanstva. (Če je to res, utegne roparski kralj kmali čutiti nasledke.)

Thiers, francoski državnik, ki je undan hodil po Evropi v prid Francije, je menda pisal papežu, da je on pri vsih vladah zraven francoske zadeve govoril z vspehom tudi za rimsko reč, pa da je povsod našel naj prijazniši serca za papeža in za njegovo svetno vlado, pa da naj bode stanoviten, ker precej ko se bode mir sklenil, bode Evropa papežu pripravila stan, ki se mu spodobi... Če bi to tudi nič družega ne bilo kakor besede, je vender znamenje in neutajljiv dokaz, koliko moč papež ima tudi v svoji sužnosti, ker zmagalec in zmaganec mu obljube delata.

Sardini se bahajo s svobodo kakor sploh laži-libe-raluhi. V Rimu je nekaka cenzura, ki dovoli zasramo-vanja in neznanke bogoskrnstva zoper vero, njenega poglavarja; bukve, spake, knjižure, uličarske čebljanja delajo v omenjenem pomenu.

Iz Rima se piše, da je nezadovoljnost ljudstva vedno veči. Veliko pijemonških častnikov se zdaj sramuje tega, kar so mogli počenjati, in vsakteri spozná, da sedanji stan ne more dolgo tako terpeti. General Lamarmora sam je pred nekoliko dnevi rekel: Zmiraj sem pravil,

da je naj veči neumnost v Rimu iti, pa mi niso verjeli, zdaj bodo pa vidili. Čudno je, kako je general s takimi mislimi poglavarstvo v Rimu prevzel. Ali ne vé, da razun popisovanja podverženih prostakov so vsi tisti izobčeni ipso facto, kateri so se ropa vdeležili.

Sv. Oče so popolnoma zdravi.

Pod naslovom „l' Ape Romana“ (Rimska čebela) v kratkem v Rimu začne izhajati list za katoliško mla-dino rimskega mesta.

Na vprašanje od raznih strani, če naj katoličanje do svojih vlad odpravljajo prošnje v prid sv. Očeta in proteste zoper posedenje Rima, ali pa je dosti, da le sv. Očetu zagotavljajo v adresah svojo zvestobo in vda-nost, — na to vprašanje odgovarja „Genfer Corresp.“, da eno in drugo je neopustljivo potrebno.

V Aschaffenburgu je velik ljudski shod izrekel svojo edinstvo s protestom škofov v Fuldi, in poslati hoče adresno v prid sv. Očeta parskeemu kralju. Tudi se go-vori, da v Bambergu bo velik shod za vse Parsko v omenjeni namen. — 6. nov. je bil velik shod v Moguncii. Tudi škof Ketteler je razglasil pastirski list o rimskem prašanju. — Monakovski nadškof je parskega kralja prosil, da naj se serčno popečá za samostojnost sv. pre-stola in je dobil vgoden odgovor. — 3. nov. so se kato-liški poslanci in drugi veljaki badenski v Freiburgu in Breisgav-u posvetovali zastran vdanostnega pisma do sv. Očeta in prošnje do pruskega kralja v prid dedine sv. Petra.

„Armonia“ piše, da sedaj ni na to misliti, da bi papež iz Rima šli, ker to bi bila za Rimljane naj veči nesreča. Kakor bi papež Rim zapustili, bi se naj svetejši reči za-čele krasti, pleniti in grabiti. Tudi pripoveduje ta list, da se pripravlja veliko rogoviljenja ali demonstracija zoper jezuite, da bi po tej poti imeli izgovor jih berž iz Rima izgnati. Denarni minister Sella, kakor pišejo, je prav togoten sovražnik papežev in jezuitov, pa toliko veči prijatelj rimskih vrednost, ktere hočejo lačni Lahi po-krasti in zadegati; teknile jim tako nič ne bojo.

Govone, vojni minister, se je zmešal, kakor pred nekaj leti Farini, ki je umerl v norišnici. Naj se le reče, da je to samo primerljaj; ni pa primerljaj, da je Govone dal povelje k napadu na papeževe okrajine.

Papež in večina prelatov že več dni ne dobivajo pisem in ne časnikov. Bojé se, da je to Lanzova in Sellova „svoboda“, ki sta jo papežu obetala, tedaj tudi „placetum!“

„Olika“ laških karbonarjev se kaže prav svitlo v tem, da je viditi ljudi, ki s klobukom in z gorečo smodko v zobéh prihajajo v stolnico sv. Petra: vidili so celo cigaro prižigati ob altarji (konfesijo) ssv. Petra in Pavla. („Gnjusoba na svetem mestu!“) Primorani so zapirati vse vhode razun glavnih vrat; ne mara bo treba prvo cerkev sveta čisto zakleniti. — Karbonarstvo vse kote in sredke stika, kako bi rimskemu ljudstvu pograbilo tudi čednost in spodobnost ter vse spačilo. — Nesramne hiše, pohujšljive kazališne igre, ostudne figure ob štacunah zoper duhovstvo itd. je orožje teh lucifer-jevih služabnikov. Nesramno osebstvo in nesramni čas-nikarji, veči del judje, mesto silovito kužijo. Nič jim ni sveto, nič častitljivo. Nezmožna vlada jim vse do-pusti, ker nima ne moči in ne serčnosti, in ko bi zoper enega kaj počela, ima vse druge kakor krokarje — unisono — na vratu. Zlasti išejo spačiti delavsko ljud-stvo in študente. To je civilizacija, ki so jo liberalci v Rim prinesli. Evo vam dela, lučnjaki: „opravičujte!“

Ako Rim le nekteere mesce ostane v takem stanu, se bode ogerdilo kljubu vsakemu glavnemu mestu in treba bo več kot enega človeškega veka, da se spri-denost le nekoliko poravná. Ali morejo pa katoličani

vnémarno gledati, da se splošno glavno mesto keršanstva tako skrini in pači! (Tir. Stim.) —

Laški denarni minister hoče, naj Rim napravi posojilo za sto milijonov tolarjev, da se stori vredno, biti italijansko glavno mesto.

Laški „civilizatorji“ in „omikatorji“ so velikanski kartuški samostan v Dioklecijanovih toplicah spremenili v konjarnico za 500 konj. To je namreč prekrasno Michelangelovo umetniše, kjer je ravnokar bivala znana razstava.

Razne novice. Tri kardela papeževih zvavov so se v bitvah pri Orleanu tako junaško obnašale, da jim je divizijski general očitno pohvalo dal, rekoč: „Danes ste na novo pokazali, da naj bolji vojšaki so tisti, kateri k spovedi hodijo. — Na pruskem so se začele volitve v deželne zборе. Katoliški škofje se pečajo za volitveno reč in „Köln. Ztg.“ opominja katoličane, da naj volijo čverste in samosvojne vernike. — Vorarlški „Volksbl.“ pravi: „Dežela (predarlška) in njeni poslanci hočejo pred vaim drugim spravo s katoličani, to je, oni hočejo, da naj državni zbor neha biti verska kovačnica za prebivavce po deželah. Predarlici so navajeni na prostost v veri in družih pravicah; naj se jim torej ne oblači od državnega sveta železna srajca. — V Gradcu je v 10000 iztisih na svitlo dana knjižica o papeževi nezmožljivosti že pošla. (Kako je neki z našo na Slovenskem?) Ravnokar je prišla na svitlo druga o potrebi papeževnega svetnega gospostva. — Francozi so skorej popolnoma ponížani in previdni menda spoznajo, da ves upor je zastoj. V Parizu sta med vsimi časniki te dni samo dva še bila za vojsko, vsi drugi za mir. Rudečkarje so zaperli in zmerna stranka ima vlačno veslo v rokah. Sicer pa so se poganjanja za mir za zdaj razderle, in če Prusi Pariz napadejo, bo huda! Nekteri mislijo, da ga bodo oblegaje izstradali.

Iz Ljubljane. Francišksanske nove orglje, ali kakor morebiti bolje po slovensko Poljanec pravi, „órla,“ so pretečeni četrtek imele poskušnjo. Poslušalo je v cerkvi prav veliko ljudstva iz višjih in naj višjih stanov in veliko umetnikov órlavske verste. Igral je g. Förster in pozneje tudi mojster g. Goršič. Slišala se je vsestranska hvala od pričujočih umetnikov, bodi si gledé na moč ali pa na prijetnost glasú raznih premenov. Ljubljana je tedaj dobila imenitno in sloveče delo; naj se glasé Bogú na čast, pa v slavo mojstru in čč. očetom Francišksanom z duhovnijo vred.

Novi kranjski okrajni šolski nadzorniki so izvoljeni gg.: Za Ljubljano: gim. ravnatelj. Jak. Smolej; — za ljublj. okolico: učitelj na učeniški pripravnici vit. Gariboldi; — za Kamniško: učitelj Mat. Močnik; — za Litijsko: šentviški fajmošter Matija Kulavic; — za Kerško: dekan v Leskovci Edv. Polak; — za Novo-meško: kanonik Drag. Legat; — za Černomeljsko: semiški dekan Ant Aleš; — za Kočevsko: kočevski dekan Jož. Novak; — za Logaško: idrijski učitelj Fel. Stegnar; — za Postojnsko: postojnski šolski vodja L. Hiti; — za Kranjsko: gimn. učit. Fr. Krašan; — za Radoliško: gimn. učit. Mih. Žolgar.

Čast. g. Jož. Zamejic, vojaški duhoven, pride ko garnizonski v Terst; č. g. Nik. Zic v Ljubljano.

Iz pravde „Tagblattove obrite svinjske glave“ smo zadnjič obljubili še o govorih nekoliko povedati. Zagovornik dr. Schrey je pričél z natolcevanjem o nekakem „počenjanji“ klerikalcev, češ, da oni tožijo, ne pa brezniški cerkvenik, ter le svojo jezo spušajo zoper Tagblatt, kateri pa zastopa „razsvitljene misli“ (aufgeklärte Ideen) nove dobe. Povedal je prav „mičnih“ reči! Tagblatt je na Index djan; — klerikalci hočejo iz porotnije narediti „inkvizicijo; — ko bi bil Tagbl. obsojen,

bi se reklo, da je kazen z nebés prišla itd. — Dalje maha po božjih potih, češ, da se vraže pasejo; — ponavlja 1000krat overžene luteranske čenče o prodajanji odpustkov za pretekle in prihodnje grehe in še veliko enacega, doktorju prava ne odveč dostojnega.

Dokazoval je dr. Schrey, da omenjeno krivičenje (kako je mežnar pobiral po 10 kr. za kazanje v prešiča spremenjenega človeka) ni bilo kar nič žaljivo za poštenje, sej n. pr. „češenje mežnarjev ni v naših katekizmih zapovedano!“ (Pač da, izversten argument! Ako so res gospodje „omikanci“ ta govor „in gremio“ vredovali, kakor se natolceva, ta „frazza“ še bolj pojasnuje, kakošne misli ima ta „inteligencija“ o priprostitih ljudi vrednosti!) — Terdil je poslednjič, da tudi vrednik o sprejemanji omenjenega spisa v svoji dolžni opazljivosti ni nič zamudil.

Dr. Razlag, tožnik v imenu cerkvenika, se čudi, da je zagovornik iz čisto osebne zadeve naredil politično zadevo, in to natolcevanje odbija. Čversto pa mirno dokazuje, da omenjeni spis zasmehuje katoliško cerkev in ob enem skrini moža, kateri je vedno bil in je pošten. Katoliške naprave v Avstrii s trideset milijoni katoličanov morajo imeti brambo, ne pa da bi jih časniki skruniti. Celo naši rojaki na tujem so se sramovali, da se kaj takega o našem katoliškem narodu po svetu trosi. Cerkev je bil na svojem poštenju gotovo žaljen, ker je bil okrivičen lažjivega in sramotnega djanja iz dobičkarije. Graja tudi, da je taka vnémarnost pri vredovanju lista, kateri ima olikane stanove zastopati, ter kar „nerazpečatene“ dopise skaza dijaka v tiskarnico pošilja. Dr. Razlag torej ostane pri svoji tožbi.

Razsodbo porotnikov smo zadnjič povedali.

Okrajni šolski svet za ljubljansko okolico se je tako sestavil: Predsednik: okrajni glav. pl. Živichofen; škofijski zastopnik in predsedn. namestnik: dekan Brolih; iz občin gg. V. Krišper in Fr. Kotnik; iz učiteljstva gg. Urañič in Kuhar.

V Klečah, v dolski fari, je vernih duš dan pogorelo 10 gospodarjev. Škode je za 10.000 gl. Zavaroval je bil en sam. Vsi pridelki so šli, zima je pred durmi; — revšina zopet strašna! Reveži kličejo na pomoč: pomagaj, kdor kaj more!

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Č. g. Jan. Brodniku fajm. v Lašičah, je podeljena Žužemberška fara, in una fara je razpisana 3. nov.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Duhoven 2 gl.; prosi blagoslova za srečno zadnjo uro. — K. Černe 1 gld. — Papežukralju oropanemu J. V... 10 gld. v srebru. — G. Fr. L. 5 gld. — Šp. Marcina 3 dvajs. v sr. — K. Vodir 1 gl. sr. — Neka oseba 1/2 gl. Prosi sv. blagoslova za svoje potrebe. — Da bi bil neomagljiv, kakor Pij IX. M. S—è 1 gl. — Iz Loke 1 gl. v sr. M. M. 1 gl. B. N. — G. M. Narobe 1 gl.

Za mil. škofa Mraka. G. M. Š—è 1 gl.
Za pogorelce v Postojni. G. M. Narobe 2 gl.
— Z Berda 2 gl. — S šent-Jošta 3 gl. — J. V... 5 gl.
— Po g. J. T. v Zl. 2 gl.

Za afrik. mis. M. Peček 1 gl. —
Za amerik. mis. J. Pavlin iz zg. Kašlja 6 gl. (Oddali v kn. šk. pis. Vr.)

Pogovori z gg. dopisovavci.

G. J.: Došlo; — serčna hvala! — Tudi več družih spisov prihod. — G. „Neimenovanemu“: Nikar ne grizte, — to ni lepo. Ako niste tudi tega drugej že priobčili, se bode s hval. porabilo — vredeno.

Popravek. V zadnjemu listu naj se bere A. P. 40 frankov (namesto 20 fr.)